

MÓDSZERTANI HÍRLEVÉL

Slachta Margit Nemzeti Szociálpolitikai Intézet
Pályázati Igazgatóság
Elemi Rehabilitációs Módszertani Központ

AZ ELEMİ REHABILITÁCIÓS SZOLGÁLTATÁS MEGHATÁROZÓ SZEREPLŐI

INTERJÚ SOROZAT

IV. RÉSZ

Az elemi rehabilitációs szolgáltatás látássérült személyeknek, személyekért szól. Azonban a szolgáltatás vitalitását, lelkületét azok a szakemberek adják, akik az elhivatottságukkal, szakmaiságukkal, személyiségükkel működtetik ezt a tevékenységet. Nevük mostanra teljesen összefonódott az elemi rehabilitációval, és a szakember képzés során minden rehabilitációs tanár találkozhatott már velük, és azokkal az értékekkel, amit ők képviselnek.

A hírlevélben egy rövid tájékoztatást adunk még a májusban, Varsóban rendezett 18. Nemzetközi Tájékozódás és Közlekedés Konferenciáról, amin online formában tudtunk részt venni.

Interjú Dr. Gadó Márta, rehabilitációs tanárral

Hogyan alakult a szakmaválasztásod, a gyógypedagógia?

Gyerekekkel szerettem volna foglalkozni, jó tanuló voltam, ezért kerestem egy minél erősebb képzést. A gyógypedagógus képzés viszonylag erős, illetve nem tudtam volna szakot választani a pedagógus pályán. Amúgy olyan közegben nőttem fel, ahol jelen volt a fogyatékoság, úgyhogy ez nekem természetes volt. Apukámnak amputálva volt az egyik lába, és az egyesületi munkában is benne volt, anyukám pedig gyógypedagógusként dolgozott. Egy kicsit belenőttem ebbe az egészbe, ezért is választottam ezt a főiskolát, ahol aztán kedvet kaptam ehhez a munkához.

És hogy jött a látássérültek pedagógiája szakirány?

Zenész voltam, gondoltam, hogy azt majd biztos lehet használni a főiskolán, de ez aztán soha többet nem történt meg. Valaha klasszikus gitárral konziba kerültem, de végül nem ez lett a választott irány. Sokat énekeltem kórusban, és orgonálni tudok a mai napig is. A főiskolán zeneterápiát tanulhattam volna, de az nem az én világom.

Ami a látássérültek pedagógiájának választását illeti, Kovács Csongor^[1] volt számomra a meghatározó ember. Ő korábban Amerikában féléves ösztöndíjjal tanult, megvolt benne egy szélesebb rálátás; az vonzott, ahogyan ő látta a dolgokat, ezért is választottam ezt a szakirányt. Ugyancsak hozzá, a Gyengénlátók Iskolájába mentem el a főiskola elvégzése után dolgozni.

Ez volt az első munkahelyed?

Igen, és egyértelműen miatta mentem oda. Megkérdeztem tőle negyedévesen, hogy dolgozhatnék-e nála. Aztán négy évet töltöttem ott, de két év után sajnos meghalt, nagyon tragikusan, fiatalon és váratlanul. Utána már nekem nem is volt ott jó, végül el is kellett jönnöm.

[1] Kovács Csongor (1939-1991), a Gyengénlátók Iskolájának igazgatója

Hová mentél utána dolgozni?

Akkor beleugrottam a semmibe, mert csak azt tudtam, hogy ott nem akarok maradni. Azon a nyáron szólt nekem a főiskola egyik tanára, Buday tanár úr[2], hogy doktorandusz képzésre van lehetőség. Mivel más lehetőségem akkortájt nem volt, és ez laza időbeosztásúnak és jónak is tűnt, úgy döntöttem, belevágok. Elmentem doktorandusz hallgatónak, amiatt is, mert akkor mentem férjhez, és nagyon gyorsan már vártam az első gyerekemet. A munka kötetlen volt, tehát összevágott minden. Végigcsináltam, a képzés alatt GYES-en voltam, illetve két év után végeztem el azt a bizonyos svéd ösztöndíjas képzést, és már annak a birtokában, és arra alapozva fejeztem be a doktorit.

Honnan jött az ötlet, hogy Svédországba menj továbbtanulni?

Egy svéd Pedagógiai Intézet ösztöndíjas lehetőséget kínált három féléves képzésre. Nagyszerű volt ez a lehetőség, hiszen ingyenes volt, sőt ösztöndíjat adtak a kint tartózkodásra. Ez a doktorandusz képzésemnek a második éve lehetett, egy évet voltam GYES-en, és utána a következő évben mentem ki. Kint voltam akkor egy évet Stockholmban, vittem a gyereket magammal. Nagyon szép évünk volt ott, a gyerek óvodába járt, hihetetlen sok segítséget kaptam. Amikor megtudtam ezt a lehetőséget, arra gondoltam, nagyon szívesen mennék, csak hát van egy kétéves gyerekem. '95-ben egész más világ volt, nem volt e-mail, egy külföldi telefon elintézése felért egy kalanddal. Emlékszem, ahogy feltárcsáztam a számot, és egy végtelenül kedves illetőnek elmondtam angolul, hogy miről van szó. Azt válaszolta, persze, szívesen segít, és majd elhelyezést keres a gyerekeknek. És így is történt.

Akkor tanultál meg svédül?

Én már korábban voltam Svédországban, ezért is vonzott annyira ez a lehetőség. Mire kiutaztam, tulajdonképpen már tudtam svédül. Egy év alatt nagyon jól megtanultam, hiszen az óvodában a személyzettel és a szülőtársakkal is beszélgettem, benne éltem a svéd világban. A szállásom sem a kollégiumban volt a többiekkel együtt, hanem máshol, svéd szomszédok mellett éltünk. Nagyon szerettem azt az egy évet.

Izgalmas dolog lehetett a svéd képzés. Hogy látod, mi volt annak a specialitása?

Teljesen más szemléletű volt, mint a magyarországi képzések. Nem csak nekem volt meghatározó, hanem minden résztvevőnek új szemléletet adott. Itthon a doktorim értékelésénél is az opponensek ezt hangsúlyozták, hogy új és más megközelítésű dolgozat volt. 84-88 között végeztem, az akkori tiflopedagógiai képzéshez képest teljesen újszerű volt. Tanultunk szemészetet, a szembetegségekről is sok új ismeretet kaptam. Ezek az ismeretek mind a funkcionalitásra vonatkoztak: szembetegség esetén azt néztük, hogy az illető látásának működésében a sérülés milyen következményekkel jár. Ezt egy táblázatban összefoglalva minden betegsége vonatkozóan nagyon pontosan megtanultuk. Eközben más szemléletet adtak át: alaptézis volt, hogy minden embernek egyedi, egyénileg meghatározott, hogy miként alakul a látása. Mindenkinél azt kell megvizsgálni, hogy mennyire és hogyan lát, és ezt ő tudja leginkább megmondani. Azt hangsúlyozták, hogy minden ember a maga állapotának a szakértője. Szakértőként vizsgálunk ugyan, de a látássérült személyt kell megkérdezni és meghallgatni. A tiflopedagógus képzésen a hagyományos, büszke gyógypedagógiai szemlélettel találkoztam, ami azt sugallja, hogy a gyógypedagógus tudja valójában, hogy mi kell a gyerekeknek, és azt majd megtanítja neki. Emiatt a családtól minél hamarabb el kell venni a gyerekeket, mert ők csak elrontják. Nekünk így tanította az egyik tanár. Tehát az a cél, hogy minél hamarabb átkerüljön a gyógypedagógushoz, hogy ő majd „jól megtanítsa” a gyereket. Ehhez képest az, amit mi ott hallottunk és tapasztaltunk a családdal való együttműködésről, egészen más szemléletű volt. A korai fejlesztés akkor még minimálisan volt jelen Magyarországon, a képzésen viszont láttunk ehhez kapcsolódó gyakorlatot. A központ munkatársai kimentek a családhoz, és leültek a szőnyegre hosszan beszélgetni a szülőkkel. Azt vallották, hogy a gyerek fontos, de a szülővel is helyre kell tenni a dolgokat, hogyan bánjon a gyerekekkel.

Svédországban a felnőtt rehabilitációnak évtizedes gyakorlata volt, úgy nevezett Low Vision Clinic-ekben nyújtottak rehabilitációs szolgáltatásokat. Ide mentek a szemészetről beutalt látássérült emberek, mi sajnós a mai napig nem tudjuk elérni itthon, hogy így legyen. Amikor eljutottak a központba, akkor optometrista vizsgálta meg őket ott helyben, és azonnal megnézték, hogyan lehet a legjobban korrigálni a látást. Utána jött a látástréning, a közlekedés, a mindennapos tevékenységek tanítása, az informatika akkor még nem volt annyira jelen.

Amikor visszajöttél, hogyan folytatódott tovább a szakmai utad?

Volt egy félév a doktoriból, visszamentem GYES-re még, és azalatt befejeztem. Közben felvettek a főiskolára oktatónak. Illyés Sándor volt akkor még a főigazgató, és amikor bementem hozzá, rám förmedt, hogy végig kell csinálni a doktorit. Nincs mese, akkor mehetek oda állásba, ha befejezem. És ezután nagyon hamar el is végeztem. Én még a Magyar Tudományos Akadémián szereztem meg a doktorit, mert a doktori képzés pontosan abban az évben került át az egyetemek hatáskörébe. Az MTA sietve le akarta zárni a folyamatot, megíraták, majd meg kellett védeni a dolgozatokat, ami előny és hátrány volt egyszerre. Tudjuk, hogy mindenki hány évig húzza, de nekem egy éven belül az egészet le kellett zavarni. 33 évesen megvolt a kandidátusi címem, mert ez még a PHD időszak előtt történt. Ennek a címnek a megszerzése a főiskolai karon – a Bárczi akkor már az ELTE-hez tartozott – sokszorosán megtért. Óriási előnyöket élveztem a doktorival. Tanszékvezető lettem, és tényleg nagyon jó munkákat kaptam meg amiatt, mert doktori címem volt, hiszen sok feladatot a minősítéshez kötöttek.

A habilitációt megcsináltad?

Utána még két gyerekem született, és amikor visszamentem a harmadik után, azt mondták, hogy minden munkaidő kedvezményt megadnak, várnak vissza, mert akkor még egy fő minősített oktatójuk lesz. Vannak dolgok, amiket utólag másképp látunk, nekem ilyen volt, amikor Illyés Sándor azt mondta, hogy meg kell csinálni a doktorit. Éveken át visszacsengett a fülemben, hogy mennyire igaza volt, milyen sok haszna lett, hogy azt akkor végigcsináltam.

Hány évig voltál a főiskolán?

2011-ig 14 évet töltöttem a gyógypedagógusképzésben.

Utána már nem álltál kapcsolatban a Bárczival?

Amikor elmentem, váltottam, és azt hiszem, jó döntés volt. Rájöttem, hogy ezt a „kicsit itt, kicsit ott” dolgot nem kéne tovább csinálnom. Még egy félévig valamilyen kurzust vittem, de azalatt már láttam, hogy ez így nem lesz jó, és utána végleg el is jöttem.

Mit emelnél ki a főiskolai oktatásod időszakából?

A 14 év alatt egy teljes generációnak a képzésében vettem részt. Ezután, amikor gyakorlati munkám lett, azt tapasztaltam, hogy alig van olyan tiflopedagógus Magyarországon, akit ne ismernék közelebbről. Azt remélem, hogy jó volt a kapcsolatunk velük. Nyilván volt egy-két olyan hallgató, akivel nem annyira, de zömében ez a jó kapcsolat visszaköszön a mai napig. A másik, amit kiemelnék, az Erasmus programok. Nekem is voltak kurzusaim itthon, előfordult spanyol, lengyel, német, mindenféle ország gyógypedagógus képzéséből jövő hallgatóm, ez nagyszerű volt. Utaztam is előadni, voltam Varsóban, Dortmundban, amit nagyon élveztem. Ezt sajnáltam otthagyni, de amúgy meg belefásultam 14 év után, és azt gondoltam, valami mást kéne csinálni, másban is ki kéne próbálni magam.

Varsói, dortmundi előadásaidról mondanál még többet?

Szoros kapcsolatunk volt Nina Hummellel, ő volt a lengyel tiflopedagógus képzés vezetője. Ő is küldött hallgatókat Budapestre, és Budapestről is mentek ki hallgatók hozzájuk, oktató, előadó csere is zajlott. Csocsán Emmy[3] Dortmundba került, tőle vettem át a tanszékvezetést. A dortmundiakkal elég jó szakmai kapcsolat alakult ki, többször kint is jártam.

Akkortájt Magyarországon nem volt rehabilitációs tanárképzés, emiatt Prónay Beával[4] együtt Varsóban képződtünk. Két éven keresztül, havonta egyszer utaztunk Varsóba, minden alkalommal éjszakai vonattal. Fárasztó, de ugyanakkor jó volt ez a képzés. 20 fős csoportban zajlott, egy fő szlovák és mi ketten voltunk benne, a többiek lengyel hallgatók voltak.

Számodra miben adott mást a svéd képzéshez viszonyítva?

A tájékozódás-közlekedést egyáltalán nem tanultam korábban, azt például ott sajátítottam el, még hozzá nagyon sok lefedett szemes gyakorlati órában, nem emlékszem pontosan, de 100-nál több volt. Az elemi rehabilitáció részeként pszichológiát is tanultunk, ott hallottam először a tanult tehetetlenségről. Amikor én képződtem, semmit sem tanultunk a felnőtt látássérült emberek pszichológiai támogatásáról. Pálhegyi tanár úrtól ugyan sok jó dolgot hallottunk, de nem a felnőtt vonatkozásokat.

Hová mentél dolgozni a főiskola otthagyása után?

A főiskola otthagyása után a Vakok Állami Intézetébe, a felnőtt rehabilitációba kerültem. A svéd képzésnek volt némi gyerek vonatkozása, de zömében felnőtt rehabilitációs tematikájú képzés volt.

A 90-es években Magyarországon gyakorlatilag nem létezett a felnőtt elemi rehabilitáció, csak a VERCS-en volt, de ott a látásrehabilitációval nem nagyon foglalkoztak. A vakokat, illetve azokat, akiknek rossz volt a látása, vakos módszerrel rehabilitálták. De az a fajta látásrehabilitáció, amit tanultam, nem volt jelen. A Bárczin annak idején ezt elkezdtem tanítani, illetve közben létrejött a Szempont Alapítvány, és el is indult ennek a gyakorlata. Ebben nem vettem részt; tehát ez olyan faramuci dolog volt – van, aki tudja, van, aki tanítja. Szóval nagyon örültem, hogy a VERCS-en a tényleges felnőtt rehabilitációs munkába kerülhettem.

A projektben valahol azt valósítottuk meg, amit Svédországban tanultam és tapasztaltam, olyan „kicsit sárga, kicsit savanyú” módon, magyarosan.

A VÁI-ban, a TÁMOP projekt keretében létrehozott OFLÁK[5]-ra gondolsz?

Igen, akkor a VERCS-re, mint rehabilitációs tanár kerültem, de tulajdonképpen már a felvételnél szó volt arról, hogy lesz egy nagy projekt, amiben lenne számomra munka. Ez lett később a felnőtt látásvizsgáló, aminek a vezetője lettem.

Ebből az időszakból van olyan, amit kiemelnél?

Az eddigi munkakarrieremet tekintve ekkor éreztem leginkább, hogy azt csinálom, amihez értek és amit nagyon szeretek. De csak két év volt az egész, nagyon rövid idő. Hihetetlen jó csapat volt, szerettünk együtt dolgozni, és igazán jó időszak volt. Három év lett volna, de még TÁMOP projekt alatt ki kellett, hogy lépjek. Végtelenül sajnáltam, a mai napig így gondolom.

[3] Prof. Dr. Csocsán Emmy – gyógypedagógus, a Látássérültek pedagógiája tanszék vezetője 1985-1997 között

[4] Prónay Beáta – főiskolai docens, ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar

[5] OFLÁK – Országos Felnőtt Látásvizsgáló és Állapotfelmérő Központ: Vakok Állami Intézetének TÁMOP projektje keretében kialakított központ

Elemi rehabilitációs tanításodból mi az, ami emlékezetes számodra?

Néhány órában a főiskola mellett tanítottam, a Szempont Alapítványnál is egy-két évig, illetve a Szemészeti Klinikán a Tanácsadó Szolgálatnál, amikor az ott működött, együtt voltam Joszt Lacival[6]. Pár éve pedig elkezdtem Békéscsabán dolgozni. Amit ki tudok emelni, az a VERCS-en az első kliensemhez kapcsolódik. Egy 70 feletti makula degenerációs, nagyon intelligens férfit tanítottam közlekedni. Még látott, de azt kérte, hogy kössük be a szemét, mert tudni akarta, ha megvakulna, az milyen lenne számára. A vele való kapcsolat meghatározó volt, mert egyébként állandóan küzdünk a látássérülés el nem fogadásával. A makulás a vakok között kivételezett helyzetben van, mégis ő azt szerette volna tudni, milyen vakként közlekedni. Ráadásul vizuális beállítottságú ember volt, fotóművészként dolgozott korábban. Nyilván sokként érte a betegsége, de azt mondta, hogy erre fel akar készülni. Nem megrogyant, és ez a tapasztalat is azt bizonyította számomra, hogy minden a lelki beállítottságon múlik, azon, hogy ki miként éli meg a látásvesztést.

Az elemi rehabilitációs szolgáltatásokban mindenhol dolgozik pszichológus vagy mentálhigiénés szakember.

A legfontosabb szerintem. Az alapítványnál, ahol most dolgozom, nagyszerű pszichológusok vannak, nagyon szoros az együttműködésem azzal a pszichológussal, akivel azonos a területi illetőségünk. Véleményem szerint a másik fontos modul az informatika, aminek kiemelkedő szerepe lett, szinte a rehabilitáció kulcsa. Az informatikatanítás Békés megyében, a kistelepüléseken egyszerű embereknek változtatja meg az életét. Okostelefont használnak, mert számítógépük nem nagyon van, és azt látom, hogy kinyílik számukra a világ, kapcsolatokat tudnak kialakítani, információt szerezni. Elképesztő megtapasztalni, hogy a falusi asszonyok mennyire jól tudják használni az okostelefont. Persze, ezen kívül kell a közlekedés, és minden egyéb megtanítása is.

Részleteznéd, hogy az OFLÁK után hogyan alakult a szakmai utad?

Az OFLÁK után gyerekekkel dolgoztam, a mai napig is ott vagyok, most a Szakértői Bizottságban vizsgálók. Elvértve előfordul, hogy felnőttvizsgálat van, de nem ez a jellemző. Két éve kezdtem el felnőtt rehabilitációban dolgozni a Kreatív Formák Alapítványnál, a Békéscsabai Szolgáltatópontban. Az alapítvány léggömbje, a teammunka felüdülés számomra az oktatási rendszerhez képest.

Hogy kerültél vidékre?

Az egyik gyerekem Békés megyében él, ezért jöttem ide. Ez már kicsit a jövő is, úgy tervezem, hogy egyre többet legyek ott, mert nagyon szeretek az alapítványnál dolgozni. Kétféle életben gondolkodom, Pesten van a lakásom, illetve itt él két gyerekem is, de ők valószínű, hogy külföldre mennek, nekik más lesz az útjuk.

Térjünk át egy más témára; a publikációid közül mi az, amit kiemelnél?

Amit kiemelnék a felnőtt rehabilitációt érintő publikációk közül, az Vekerdy Zsuzsának[7] egy kötete, Rehabilitációs orvoslás a címe, abban én írtam a látássérülés fejezetet. Ez azért tölt el büszkeséggel, mert nagyon nívós kötetről van szó. A másik, amit fontosnak tartok, az Gordosné Szabó Anna[8] egyik könyve, Gyógyító pedagógia a címe, és 2000 körül született. Abban a szerkesztett kötetben, az írásomban próbáltam más szemléletet, megközelítést megjeleníteni. Érdekes volt a feladat, mert a látássérült gyerekek látásnevelése kapcsán a tudomány és a gyakorlat felmerülő dilemmáiról írtam. Két eseten keresztül próbáltam azt megfogalmazni, milyen fontos az a nyitott szemlélet, amikor azt nézzük, hogy a gyerekeknek mi a jó. Írtam egy fiúról, aki aliglátó volt, és a Vakok Iskolájában találta meg a helyét.

[6] Joszt László szociális munkás és rehabilitációs szakember

[7] Vekerdy-Nagy Zsuzsanna (2010): Rehabilitációs orvoslás, Medicina Könyvkiadó Zrt.

[8] Gordosné Szabó Anna (szerk.) (2004): Gyógyító pedagógia, Nevelés és terápia, Medicina Könyvkiadó

Tudományosan azt hangoztatjuk, hogy látásnevelésre van szükség, de a fiú nem ezt akarta. Az idegrendszere a vakos tanításhoz jobban illeszkedett, annyira, hogy sikeres informatikus lett belőle.

A látását a mai napig a tájékozódásban használja, de a munkájában kizárólag a „vakosat”. A másik fiú pont az ellentéte az előzőnek, mert minimális látásmaradvánnyal vidéki kiségitő iskolába járt. Az iskola és a Szakértői Bizottság véleménye szerint neki Braille-t kellett volna tanulnia, de azt nem tudta volna mire használni. Ebben az esetben az volt a célszerű, hogy tanuljon óriási nagyítású betűkkel, és haladjon együtt az osztályával. Az írásomban azt próbáltam megfogalmazni, hogy két ugyanolyan látásmaradvánnyal rendelkező gyerek esetében egyéb szempontokat is figyelembe kell venni, és ezek alapján célszerű az oktatásuk és a fejlesztésük meghatározása. Azt a fajta szemléletet próbáltam átadni az írásomban, hogy a gyerek a saját maga szakértője. Legyünk úgy szakemberek, hogy próbáljuk meg kideríteni, a gyereknek mi a legjobb, és ne az határozza meg, hogy mi mit gondolunk a legjobbnak.

Van olyan sikerélményed, ami számodra mindmáig emlékezetes?

A már említett Erasmus előadás erős képként él bennem, mert nagy előadóteremben előadni Magyarországon nem adatott meg, emiatt szép emlék.

Milyen terveid vannak a jövőre nézve?

Ebben azért vagyok bizonytalan, mert a közoktatásban dolgozni nagyon nehéz. A Szakértői Bizottságban is azt tapasztalom, hogy egyrészt az alacsony fizetésben kifejeződik a megbecsültsége, másrészt a hatalmi struktúra működése is érzékelhető. Iskolából jöttem el – már nem bírtam tovább ott lenni –, és mentem át a Bizottságba, de ez utóbbi ugyanúgy tankerületi vezetés alatt áll. Arra jöttem rá, hogy csöbörből vödörbe kerültem. Ugyanaz van, minimálisra szűkítik a döntési lehetőségeidet. Az intézményekben olyan hierarchikus rendet alakítottak ki, ami megöli a szakmai munkát. Természetesen mindent nem lehet kiirtani, ezért maradok itt. A szobán belül emberi módon tudok vizsgálni, beszélgetni, tanácsolni, de utána ki kell vinnem a vizsgálati papírt, és az már a kisleányokhoz kerül. Mindent a jogszabályba kalapálnak bele, de ez a látássérült gyerekek sorsát, családok életét fogja nagyon befolyásolni.

Itt van például a szülő szabad iskolaválasztási lehetősége, ami amúgy sem igazán működik, de ha egy gyereknek van valamilyen problémája, akkor végképp el lehet ezt felejteni. Egyáltalán nem választhat, csak akkor tud, ha az adott intézmény alapító okiratában benne van, hogy fogadhat ilyen gyereket. Hiába akarná az intézmény, a gyerek, a család, azt egy mozdulattal felülírják a jogszabályra való hivatkozással. Ezzel a gyerekeket leszorítják az integráció útjáról, hiszen általában a speciális intézmények alapító okirata tartalmazza az adott gyerekre vonatkozó kitételeket. A kifelé való kommunikáció az integrációt megengedi, de a jogszabályokat úgy alakítják, hogy a valóságban sok esetben csak a speciális iskola marad. El kéne fogadnom ezt a fajta működést, de nem megy. Így most ott tartok, hogy próbálom az időt húzni, mikor hagyjam abba ezt a munkát, jövőt majd később tervezek.

Van-e olyan téma, amit nem érintettünk az interjú során, de te fontosnak tartanád a megemlékezését?

Talán annyi, hogy nem beszéltünk arról a rehabilitációs képzésről, ami a Bárczin valósult meg. Abban a képzésben még benne voltam, és azt is szerettem. A képzés miatt nagyon sok rehabilitációs tanárt ismerek. Mostanában beszéltem az egyik volt hallgatóval, aki elmondta, hogy mennyire kemény volt nekik az a képzés. Fárasztó, megterhelő volt számukra, de visszanézve tényleg nagyon sokat tanultak. Jó lenne, ha ez a képzés újból elindulna. A módszertan 120 órás moduláris képzései sem rosszak, de más volt a rehabilitációs képzés hosszabb időn át tartó intenzitása.

Zárásul, a szakmai életutad alapján milyen esszenciát fogalmaznál meg az elemi rehabilitációban dolgozók számára?

Nagyon szép munka felnőttekkel dolgozni, mert több szabadságot ad, mint ma a közoktatás. Ez mindenképpen nagy előny, ráadásul jó teammunkára ad lehetőséget. Tehát az az üzenetem, hogy próbálják megvalósítani a teammunkát, mert ha sikerül, akkor szakmailag magas színvonalú és emberileg is kimondottan jó élményeket adó munkát lehet végezni.

Köszönöm az interjút!

Készítette: Falvai Rita

Interjú Katzenbach Jolanta, rehabilitációs tanárral

Hogyan fordult a figyelmed a látássérült emberekre és a rehabilitációjukra?

Lengyelországban születtem. A wroclawi egyetem Bölcsészettudományi Karán végeztem lengyel filológiát. Ha a hazámban maradok, lengyel nyelv és irodalmat tanítok, volt is már egy középiskolai állásajánlatom. A magánéletem máshogy alakult, Magyarországra költöztem a férjemmel. Kezdetben nagyon gyorsan és intenzíven kellett magyar nyelvet tanulnom, mert nyelvtudás nélkül nem tudtam volna munkába állni. Nagyon tetszett a magyar nyelv. Csodálatos ez a nyelv, csodálatos a költészete és az irodalma. A magyar nyelvhez nyelvészként is viszonyultam, szívesen tanultam. Utazási irodában helyezkedtem el, később a MÁV-nál dolgoztam tolmácsként. Ennek ellenére azt éreztem, a vénáimban tanár vér folyik, gyerekeket akartam tanítani. Kaptam egy lengyel nyelvtanítási ajánlatot egy, a Lengyel Nagykövetség által működtetett iskolából. Végül ismeretségen keresztül a Vakok Iskolájába kerültem 1992. október elsején.

Nem voltam gyógypedagógus, nulla ismerettel kezdtem. Akkoriban a tanításom teljességgel gyakorlati jellegű volt. Rendkívül jó kollégák közé kerültem, akik szívesen tanítottak. Nagy jövés-menés volt köztük ebben az időszakban, volt, hogy néhány nap vagy hét után elmentek. Nekem megtetszett ez a munka, talán azért is, mert az elején középső csoportot kaptam, hat tanítvánnyal. Minden halmozottan sérült gyerek beszélt és szobatiszta volt. Ugyanebben a csoportban, rövid idő elteltével egy kislány azt mondta: „Te vagy a szívem legszebb virága.” Ez a mondat a mai napig a pályán tart. Akkor igazán kedvet kaptam, hogy itt maradjak, és ezeket a gyerekeket támogassam, mindenben, amiben csak tudom. Nagycsaládként éltünk a tagozaton. Hétvégén is dolgoztunk; szombaton és vasárnap sütöttünk-főztünk a gyerekekkel, kirándultunk, nyaraltunk az iskola nyaralójában, a Szabadság hegyen. Jó időszak volt.

Ezzel együtt is kerestem a magam helyét, specializációját. Tanultam szőni, erre a gyerekeket is megtanítottam. Jártam zeneterápiára, a híres Kokas Klárához[1], aki az óvodában oktatott nálunk. Összebarátkoztunk, mikor Klára Magyarországon tartózkodott, közös programokat szerveztünk. Bátorítására az óvodánk nagycsoportjában egy évig tanítottam a módszerét. A lengyelországi látássérült gyermekek legnagyobb Oktatási és Nevelési Intézményében, Laski-ban is jártam, Varsó mellett. Mindig vittem magammal a kollégákat, és volt olyan alkalom, amikor a szülők is elkísértek. Hozzánk is eljöttek lengyel szülők a halmozottan sérült gyerekek intézményeiből. Kiváló tapasztalatcsere volt, mert a szülők támogatták egymást, együtt sírtak, nevettek. Az útkeresés időszakát éltem, azt kerestem, hol tudom magam a legjobban kifejezni. A zeneterápiát azért is vállaltam, mert Lengyelországban hét évig tanultam zongorázni, az egyetemen pedig kórusban énekeltem.

[1] Dr. Kokas Klára (1929-2010) az ELTE egyetemi docense nevéhez fűződik a zene és az ehhez kapcsolódó művészetek személyiségfejlesztő módszerének kidolgozása és alkalmazása

Hogy lettél rehabilitációs tanár az első évek útkeresését követően?

1997-ben kikerültem egy lengyelországi képzésre, Prónay Beának[2] és az akkori Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskolának, illetve Helesfai Kati[3] igazgatónőnknek köszönhetően. A lengyelek egy nemzetközi projekt keretében amerikai szakembereket hívtak Lengyelországba. Tizennégyen voltunk egy csoportban, a lengyeleken kívül egy litván, egy cseh kollégával és mi ketten Komlósi Andreával[4], aki szintén rehabilitációs tanár. Varsóban tanultuk a vakok és gyengénlátók rehabilitációját. Nemcsak egy „egyszerű” képzés volt, hanem teljesen új szakmát adott a kezünkbe. Közel 900 órás volt, három szemeszteren keresztül. A nappali képzésben 14 tantárgyat hallgattunk egy héten keresztül, sokszor szombaton is. Intenzíven tanultunk, és rengeteget gyakoroltunk. A szemészetet az 1. számú Varsói Szemklinikán szemész szakorvosoktól tanultuk, lehetőségünk volt szemműtéteken is megfigyelőként részt venni. Én nem akartam, de a „hidegebb vérűek” ezt is vállalták. Ami igazán tetszett, a Professzionizmus elnevezésű tantárgy. Tudtuk, hogy ez a szakmaiságot jelenti, és bár mindannyian egyetemet végeztünk, senki sem tanult ehhez hasonlót. A tárgyon belül ismereteket szereztünk a szakemberek kompetenciáiról, a szakmai fejlődés menetéről, a teammunka fontosságáról és az Amerikában működő akkreditációs rendszerekről. Például: mit jelent a látássérült szakma, hogy született, hogy kell képviselni ezt a szakmát, miként kell a látássérülteket képviselni. Fantasztikusnak éreztem, mert keretet adott a munkánknak.

Rengeteg „szemfedett” gyakorlatot végeztünk. Fontos alapelv volt, hogy semmit nem taníthatunk a látássérülteknek, amíg mi ki nem próbáltuk, és nem gyakoroltuk azt a tevékenységet. Látogattunk lengyelországi óvodákat, iskolákat, látássérült gyerekekkel találkoztunk. Varsóban van például egy látássérülteknek létrehozott orvosi szakrendelő, betegen ide jöhetnek. Jártunk a lengyel Vakok Szövetségében, a Siketvak Egyesület tartott nekünk előadásokat, el is vittek minket olyan művésztelepre, ahol siketvakok szobrászkodtak. Nagyon sokoldalú, rendkívül érdekes képzés volt. Egy hónapos szakmai gyakorlattal végződött, kikerültünk egy sziléziai szociális otthonba, közel Katowicéhez. Napi nyolc órát dolgoztunk, fiatal, középkorú és idős kliensekkel. Óraterveket, vázlatokat készítettünk, eszközöket szereztünk, vásároltunk, majd a környezetre adaptáltuk, tanítottunk tájékozódás-közlekedést, mindennapos tevékenységeket. Akkor úgy éreztem, ezt a gyakorlatot nem élem túl... A napi munkán felül minden este megbeszéléseken vettünk részt az amerikai tanárnővel. Itthon, Magyarországon éreztem meg igazán a gyakorlatok és a teljes képzés hasznát.

Hozzáteszem, folytatódott a képzés, azon Prónay Bea és Gadó Márta[5] is részt vett. A szervezők évente tartottak szemináriumokat, így értesültünk minden újdonságról. Beszámoltunk egymásnak, hogy miben dolgozunk és miben fejlődünk. Jó néhány évig figyelemmel kísérték a munkánkat, nagyszerű volt ez az utógondozás. Mai napig tartom a kapcsolatot a csoporttársakkal, és a lengyel professzornővel, Dr. Antonina Hummel-lel, aki a látásnevelés és a mindennapos tevékenységeknek szakembere, a képzés egyik szervezője.

Lengyel származásod miatt is különleges élmény lehetett, hogy ez a képzés éppen Varsóban valósulhatott meg.

Nagyon örültem, hogy a lengyelek ilyen agilisak, és megszervezték ezt a képzést. Mi voltunk a második csoport. Az első alkalom még úgy kezdődött 1995-ben, hogy nyáron elhívtak néhány szakembert, akik akkor végezték el az intenzív képzést. Évek óta dolgoztak már a szakmában, csak éppen oklevél, végzettség nélkül.

[2] Prónay Beáta gyógypedagógus és pszichológus, az ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar főiskolai docense volt

[3] Helesfai Katalin igazgató 1986–2006 között

[4] Komlósi Andrea rehabilitációs tanár

[5] Dr. Gadó Márta rehabilitációs tanár, ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar Tiflopedagógiai Tanszékének volt a vezetője

Mindez azért történt, hogy a már komoly és speciális gyakorlattal, tudással rendelkező tanárok a saját intézményeikbe szakirányú végzettséggel térhessenek vissza. Amikor mi tanultunk, behívták őket az óráinkra, még sokszor szombatonként is, mert ebben nekik nem volt részük. A harmadik turnusban sok olyan lengyel is részt vett – immár képzőként –, akik az első alkalommal végezték el a képzést.

Az elemi rehabilitációs területen előfordulhat, hogy a gyakorlati tudással rendelkező szakemberek később tudnak bekapcsolódni a képzésekbe. Emiatt az Elemi Rehabilitációs Módszertani Központ pedagógus továbbképzéseket indít a központokban dolgozó szakemberek számára.

Valóban, nagy szükség van ezekre a posztgraduális képzésekre. Az egyik generáció idősödik, nyugdíjba megy, kell az utánpótlás.

Volt-e lehetőségek érintettekkel, akár szakemberekkel dolgozni?

Lengyelországban a képzés angolul folyt, én lengyelül hallgattam, a látássérülteknek közreműködtek tolmácsok. Tanított minket egy vak fiú, ő most lengyel miniszter. 31 év alatt a Vakok Iskolájában is rengeteg konferencia, előadás zajlott, és egy siketvak tanácsadó eljött ide Amerikából előadóként. Keresi az ember a maga helyét ezen a pályán: melyik az a téma, vagy terület, amelyik legjobban érdekli őt, hol tudja magából a legtöbbet kihozni, leginkább elmélyülni. Hiszen a gyógypedagógiában hasznosak szeretnénk lenni, és a legmagasabb színvonalú szolgáltatást nyújtani. Ezen a területen akarjuk magunkat megvalósítani, ebben van a legtöbb örömünk.

Mi történt a varsói képzés után, hogyan tudtátok ezt a gazdag ismeretanyagot adaptálni és átadni a gyerekeknek?

Helesfai Kati néni azonnal lehozott engem a 3. emeletről a 2. emeletre a kollégák csoportjába, akik a tájékozódás-közlekedést már tanították. Ez a team az akkori diákotthonhoz tartozott. Mivel ismertem a gyerekeket a B tagozaton, az első tanár voltam, aki tudományos alapon taníthatta őket tájékozódás-közlekedésre. Fantasztikus munka volt. Élveztem a bizalmukat, mivel jól ismertek. Annyira kinyíltak, hogy egymás után hódítottuk meg a területeket az iskolán belül. Saját magam kutattam, hol van az a határ, ameddig el tudok menni velük, ezt a határt az értelmi képességük jelentette. Amit az iskolában tanultak, azt jól tudták hasznosítani, például egyedül mentek haza szülői felügyelet mellett. Volt olyan tanítványom, aki egyedül utazott el a nagymamájához a 3 km-es úton. Eleinte az anyuka biciklin kísérte, utána biztonságosan, enélkül is el tudott menni.

Nagyon nagy támogatásban részesültem Helesfai Kati nénitől, akinek minden élményemet elmeséltem. Az Ő ötlete nyomán jött létre a munkaközösségünk, a kollégáim is támogattak, így lettem a hatfős csoport vezetője. Láttam, hogy milyen területeket kell fejleszteni, például nem voltak szakszerű botjaink. Megszerveztem egy utazást Prágába, ahol botokat vettünk a gyártótól, emellett meglátogattuk a Tiflo Service-t, ahol fejlett szolgáltatásokkal találkozhattunk. Prágában sok jó gyakorlatot láttunk az akadálymentesítésre, szinte minden sarkon voltak „kotyogó lámpák”, melyek segítették az átkelést a látássérültek számára. Segédanyagot is hoztunk az akkreditálásról. A kilencvenes években elkezdtük fejleszteni a térképeinket, hangostérképeket készítettünk. Szakirodalmat fordítottunk, múzeumokba jártunk, hogy hozzáférhetővé váljanak az ott látottak a vak emberek számára is. Szülői tanfolyamokat szerveztem ebben az időben is, illetve külső óraadó lettem a Bárczin, mindennapos tevékenységeket tanítottam.

Hogy alakult a team munka a Vakok Iskolájában, és milyen hozadékkal járt?

Szerettem volna a kollégáimat hozzájuttatni a tudásomhoz. Szerencsére, Helesfai Kati néni támogatást tudott szerezni az akkori Egészségügyi és Szociális Minisztériumtól, melynek köszönhetően 8 fő számára meg tudtunk rendelni egy lengyel képzést.

Az iskolánkból a mostani igazgatónőnk, Somorjai Ági[6], Bíró Csaba[7], Veres Éva[8], Komlósi Eszter[9] és Vincze Renáta[10] került be. VERCS-ről Fehér Zsigmond[11], a Gyengénlátók Iskolájából Kónya Kata[12], a mostani igazgató, Debrecenből, a Fehér Bot Alapítványtól Forgó Judit[13], későbbi igazgató vett részt a képzésen. Én a projekt koordinátora, illetve az egyik tolmácsa voltam. Szintén három szemeszteren keresztül zajlott a képzés, havonta egy hétre utaztunk Lengyelországba, illetve az utolsó képzési napok már itt voltak Magyarországon. A kollégák nemcsak a felnőttekről, hanem a gyerekek tanításáról, annak módszertanáról is rengeteg tudást kaptak. Ennek köszönhetően egységesen tudtunk gondolkodni, és ez óriási előrelépés volt. Ebben is megtalálta mindenki a saját szegletét. Fehér Zsiga kidolgozta a dokumentációt, szakirodalmat fordítottunk: én a lengyelt, Somorjai Ági pedig az amerikai.

Az iskolánk 30 és 120 órás képzéseket akkreditált tájékozódás és közlekedésből és mindennapos tevékenységekből. Mi tanítottunk, a saját kollégáinkat és külsősöket egyaránt. Egy országos képzésen 16 főt kiképeztünk. Nagyon sok érzékenyítő programot tartottunk, eszközbemutatókra jártunk. Bíró Csaba elkezdte oktatni az óvodás gyerekeket tájékozódásra, de mi csak a 7-8. osztályosok tanításába kapcsolódunk be. Keletkezett egy űr, mivel a gyerekek 6 évig nem tanultak tájékozódás-közlekedést. Végül sikerült elérni, hogy új állásokat írassunk ki, és az új kollégák szintén elvégezték Varsóban a képzést. Így minden gyereket el tudtunk látni, a létszámhiány sem jelentett már akadályt. A másik nagy vágyunk, az életvitel tanítása szintén a rehabilitációs tanárokhoz tartozik. Kötelező óraszámban, osztott, kisebb létszámú csoportban sajátíthatták el a gyerekek a tudnivalókat. Az ideális állapot természetesen az egyéni tanítás lett volna, de mostanra már ez is megvalósult, Nagy Adrienn[14] és Fazekas Viktória[15] közreműködésével, ők tanítják most a vak tanulókat a szakiskolában. Az elmúlt 20 esztendőben a rehabilitációs részleg fejlődött a legtöbbet; amikor Helesfai Kati néni nyugdíjba vonult, ezt is hangsúlyozta.

Melyek voltak a legemlékezetesebb elemi rehabilitációs tanításaid?

Lehetőséget kaptam, hogy életvitelt taníthassak a szakiskolában. Akkor döbbsentem rá, hogy a gyerekek sokszor nem tudják, miként kell folyadékot önteni és hogy néz ki az egykilós kenyér. 15-16 évesen nem ismerik a nyers húst, és azt sem, hogy mi van a tojás belsejében. Azzal is szembesültem, hogy a bátortalanoknak, aliglátóknak sokszor elég egy pici megsegítés, rendszerezés.

Egy 10 éves kislány a családjával komoly balesetet szenvedett, és mesterséges kómában tartották.

A szülők autóval hozták-vitték a felépülését követően is. Megtanítottam közlekedni az iskolában és annak a környékén is. Rákoskeresztúrra, hosszabb útvonalakra is elvittem. Amikor először ment haza önállóan, felkiáltott, hogy „Anyá, egyedül jöttem haza!”. Hatalmas sikernek számított. Később az anyukának és az ikertestvérnek is megtanítottam néhány technikát a biztonságos közlekedésről.

[6] Somorjai Ágnes a Vakok Óvodája, Általános Iskolája, Szakiskolája, Készségfejlesztő Iskolája, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézménye, Kollégiuma és Gyermekotthona intézményvezetője

[7] Bíró Csaba a Vakok Óvodája, Általános Iskolája, Szakiskolája, Készségfejlesztő Iskolája, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézménye, Kollégiuma és Gyermekotthona rehabilitációs tanára

[8] Veres Éva rehabilitációs szakember

[9] Komlósi Eszter rehabilitációs szakember

[10] Vincze Renáta a Vakok Óvodája, Általános Iskolája, Szakiskolája, Készségfejlesztő Iskolája, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézménye, Kollégiuma és Gyermekotthona rehabilitációs tanára

[11] Fehér Zsigmond

[12] Kónya Katalin, a Gyengénlátók Általános Iskolája, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézménye és Kollégiuma intézményvezetője

[13] Forgó Judit

[14] Nagy Adrienn a Vakok Óvodája, Általános Iskolája, Szakiskolája, Készségfejlesztő Iskolája, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézménye, Kollégiuma és Gyermekotthona rehabilitációs tanára

[15] Fazekas Viktória a Vakok Óvodája, Általános Iskolája, Szakiskolája, Készségfejlesztő Iskolája, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézménye, Kollégiuma és Gyermekotthona rehabilitációs tanára

A lengyel-amerikai képzésen azt is láttuk, hogy a rehabilitációs tanárok értelmi fogyatékosokat, Down szindrómásokat oktatni tudják tájékozódás-közlekedésre. Egyidőben Somorjai Ágival, Veres Évával a Down Alapítványhoz jártunk, ott ismerkedtünk meg a gyerekekkel. Izgalmas felfedezésünk, hogy külföldön a balesetet szenvedett személyek oktatását is vállalták a tanárok. Sajnos kapacitáshiány miatt nem tudtuk ezt a területet vinni, de az említett kislány rehabilitációjában hasznát vettem ennek a háttértudásnak. A másik emlékezetes tanításom egy ukrán lányhoz kötődik. Négy évvel ezelőtt került hozzánk, és az első pillanattól fogva személyes tolmácsa, segítője lettem. Mikor ukránul beszélt hozzám, lengyelül válaszoltam, mert kiderült, hogy a két nyelv közelebb áll egymáshoz, mint például az ukrán és az orosz. Több tantárgyból korrepetáltam, segítettem Lizának a törtek megértésében is.

Sokat tanultam a gyerekektől. Rehabilitációs szemlélettel viszonyulok hozzájuk, felmérem, megfigyelem őket. Elmesélem egy másik említésre méltó esetemet. Az egyik tanítványom nagyon keveset beszélt. Gátjai lehettek, mert az osztálytársaival folyamatosan tudott kommunikálni, a tanárainak viszont csak igen-nemmel válaszolt. Őt is tanítottam tájékozódás-közlekedésre, később ez abbamaradt, kicsit belefáradtam a tanításba. Az édesanyja sajnálta, hogy nem folytatódott, mert elmondása szerint a gyerek gondolatait is ismertem. Nem tudhattam ezt, hiszen alig kommunikáltunk. A mozgása alapján éreztem, mi járhat a fejében, például fél-e esetleg. Ha ezt előbb hallom, akkor folytattam volna a tanítását. A rehabilitációs tanítás ilyen: mozdulatokból is tudjuk, felismerjük, hogy a gyerekek milyen érzelmi állapotban vannak.

Mennyire engedheti közel magához a pedagógus a rehabilitációs munka során a tanítványokat?

A felnőtt vakok nagyon rövid ideig tartózkodnak a rehabilitációs központban, maximum 2x3 hónapot[16] töltenek ott. Mi a gyerekeket évekig kísérjük, emiatt nagyon fontos jó kapcsolatba kerülni velük: empátiával közelíteni, állandóan bátorítani, buzdítani, látni a bennük rejlő potenciált és megfelelően motiválni őket. Csak így lehet.

A hozzátartozók szerepe hogyan jelenik meg a folyamatban, mekkora a féltés, az aggodás a gyerekeik önállóságra tanítása során?

A rehabilitációs munka megtervezésénél igyekszünk minél jobban megismerni a gyermekek élethelyzetét, kik az osztálytársai, milyen tanárok tanítják. A gyerekpszichológussal is beszélek minden gyerek esetében, így teljes képet kapok róluk. Előfordul, hogy a gyerek nem akar valamit megcsinálni az iskolában, vagy éppen fordítva, otthon nem teszi. Nagy küzdelmünk van, például az útvonalak tanításánál abban, hogy a szülők féltik a gyereket, és nem engedik el őket egyedül. Bizonyos tevékenységeknek hosszadalmas a tanítása, a családban pedig nem mindig van arra idő, hogy a gyerek önállóan elvégezze, például a reggeli készülődés alkalmával. A szülő ilyenkor megcsinálja a gyerek helyett, olykor még a középiskolásnak is ráteszik a fejére a sapkát, felhúzzák a zipzárvját. Videófelvételek segítségével be tudjuk mutatni a szülőknek a vizsgákat, egy-egy közlekedési helyzetet, vagy tevékenységet. A gyerekek is kiveszik a részüket ebből a „harcból”. Van olyan, hogy titokban megfőz valamit, és kész étellel, terített asztallal várja haza a családját, vagy kimos és kitereget. Fokozatosságra törekszünk, hogy szép lassan elsajátítsák és alkalmazzák az ismereteket. Egy eszközbemutató alkalmával a gyufa biztonságos gyújtását szemléltettem, miszerint a gyufa fejét a két ujjunk közé fogjuk, a szárát pedig vízbe mártjuk. A gyufa így lassabban ég és sziszeg. Több látó gyereket nevelő kolléganő is rácsodálkozott a technikára, és otthon már így tanították meg.

Mi a legemlékezetesebb sikerélményed, amire büszke vagy?

Amikor elkezdtem életvitelt tanítani, úgy láttam, hogy saját magamnak kell megszervezni és átalakítani a munkafolyamatokat. A rehabilitációs hozzáállás a mérvadó ebben az esetben is. Kidolgoztam egy tudásszint felmérő tesztet, és ez alapján készül a fejlesztési terv. Van egy óravázlat mintám. Két tankonyhát szakszerűen berendeztem az iskolában. Nagyon sok eszközt vásároltam, Lengyelországból is. Oktatófilmeket készítettem, publikációim jelentek meg az életvitel tanításával kapcsolatban.

A tudásomat leginkább az iskolában igyekeztem kamatoztatni, ezzel együtt volt felkérésem a VERCS-tól[17]. Ott is dolgoztam, felnőtt kliensekkel. Frissen végzett hallgatóknak is tanítottam tájékozódás-közlekedést. Kollégákat, Laub Juditot[18] is oktattam. Rövid ideig szupervízor voltam a Szempont Alapítványnál, és a Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Főiskolán hallgatókat tanítottam, rehabilitációs gondolkodásra ösztönöztem őket. A legelején a Vakok Szövetségénél Gadó Mártával és Szuhaj Misivel[19] dolgoztunk a Közlekedési Bizottságban.

Milyen terveid vannak a jövőre nézve?

Három évvel ezelőtt mesterpedagógus lettem. A lengyel diplomáim honosítva lettek, egyéni elbírálás alapján kerültem be a programba. A portfólió megírása magas színvonalon sikerült. „Látássérült tanulók életvitel tanítása” elnevezéssel írom jelenleg a dolgozatom. Mivel ebben az évben nyugdíjba megyek, ezt az örökséget szeretném magam után hagyni, az iskolámnak és mindenkinek, akit érdekel ez a téma. Nem szárazon megfogalmazva, hanem gyakorlati példákkal, saját tapasztalataimból merítve foglalom össze a 31 éves pályafutásomat.

Végezetül mit üzennél az elemi rehabilitációban dolgozó olvasóknak?

Igyekezzenek a kollégák nemcsak elméletben, hanem gyakorlatban is képezni magukat. Professzionális szintet kell elérni, bármilyen kis területen. Alkossanak szakmai teameket, lássák meg ennek a hozadékát. A kliensek érdekeihez mindig alázattal viszonyuljanak, legyen ez a fő szempont. Mi, rehabilitációs szakemberek, csak szolgáltatók.

Köszönöm az interjút!

Készítette: Szilágyi-Major Szilvia

[17] Vakok Elemi Rehabilitációs Csoportja a Vakok Állami Intézetében

[18] Laub Judit- gyógypedagógus

[19] Szuhaj Mihály

Beszámoló a varsói

18. Nemzetközi Tájékozódás és Közlekedés Konferenciáról (International Mobility Conference - IMC18)

Idén Varsóban rendezték meg a **18. Nemzetközi Tájékozódás és Közlekedés Konferenciát (International Mobility Conference - IMC18)** május 22. és 26. között.

Az első Nemzetközi Tájékozódás és Közlekedés Konferenciát 1979-ben tartották Frankfurtban, Németországban. A Nemzetközi Konferencia megrendezésére körülbelül két-háromévente kerül sor a világ különböző országaiban. A rehabilitáció széles körben meghatározott területén tudományos és gyakorlati szakemberek egyaránt részt vesznek.

A konferencia fő témája ebben az évben az információhoz való hozzáférés képességének jelentősége volt, mely lehetőséget ad a látássérült személyeknek a minél teljesebb önállóság eléréséhez, jelentsen az munkába való eljutást, bevásárlást, vagy szórakozáshoz való hozzáférést.

Az online részvételt, a konferenciára a Szemléletmód Rehabilitációs Központ biztosította, így több szakembernek lehetősége nyílt angol nyelven meghallgatni néhány előadást a következő témakörökben:

- A funkcionális látás értékelése az OM kontextusában
- Előbot technikák-„buborék bot”
- Korai OM képzés RP ügyfelek számára
- Echolokáció és idősödés
- A kognitív térképezési készségek és a környezet hozzáférhetőségének javítása a 3D-nyomtatási technológiával
- OM vakvezető kutya projekt - Kanada
- Térbeli tájékozódási tréning vakok és gyengénlátók számára (TOPON)
- A látássérültek számára elérhető város (Varsó)
- Járófelület változás észlelése hosszú fehérbottal

Az elhangzott előadások mindegyike hangsúlyozta a kliensközpontúságot, önállóságot, az információkhoz és az informatikai eszközökhöz való hozzáférés fontosságát.

Két olyan fejlesztést mindenképpen szeretnék kiemelni, amely érdekes lehet a szakemberek és általuk a kliensek számára is, sajnos egyelőre egyik sem elérhető Magyarországon.

WeWalk – Mesterséges intelligencia és mobilitás

A WeWalk egy olyan új fejlesztés, kiegészítő eszköz, melyet bármilyen hosszú fehér botra rá lehet csatolni (Ambutech) és ez által vibrációs és hangjelzésekkel segíti a látássérült emberek fehér botos közlekedését. Az eszköz gyűjti az információkat a közlekedés során a következőkről: látás, bot használati szokások, sebesség, ismert vagy ismeretlen hely, ezeket a felhasználó megjegyzésekkel is kiegészítheti.

Az eszközhöz applikációt is fejlesztettek (WeWalk App). A tesztelése jelenleg zajlik még. További információ angol nyelven a következő linken érhető el: <https://wewalk.io/en/>

OKO applikáció

Az iOS készülékre letölthető applikáció, amely minden lámpás átkelőhelyet akadálymentessé tesz a látássérült emberek számára. Az applikáció a telefon kameráján keresztül azonosítja a jelzőlámpa fényét, szín és hangjelzéssel is jelzi a szabad átkelést.

Az applikációra regisztrálni lehetséges, ezúton bátorítom a szakembereket, hogy minél többen regisztráljanak, hátha ezzel a későbbiekben elérhetővé válik számunkra is a program hazai fejlesztése. További információ a következő linken található angol nyelven: <https://www.eyes.ai/oko>

Nagy örömünkre szolgál, hogy hazai szakembereink is hozzájárultak a konferencia magas színvonalú megvalósulásához. Somorjai Ágnes, a Vakok Óvodája, Általános Iskolája, Szakiskolája, Készségfejlesztő Iskolája, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézménye, Kollégiuma és Gyermekotthona intézményvezetője bemutatta Bíró Csaba és fia, Boldizsár legújabb fejlesztését: a „Buborékbót” fantáziánéven jegyzett előbotot.

A Vakok Iskolájában évek óta hullahopp karikával tanítják az óvodásokat a közlekedésre, amely az elmúlt időszakban hatékonyan működött ugyan, de nem tökéletesen. Méretéből adódóan nem volt optimális, ugyanis sok kisgyermek felakadt vele az ajtókon, valamint csak az iskolában használhatta. A fejlesztés eredményeként az eszköz ugyanannyira jól látható, mint a fehér bot, ergonomikusan illeszkedik a gyerekek különböző testfelépítéséhez, illetve akár egy kézzel is használható. A konferencián láthatóan nagy érdeklődéssel fogadták a bemutatott eszközt. Az előbottal kapcsolatosan információt a Vakok Iskolájában lehet kapni.